

A05-1994

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Jaarverslag

1994

Amsterdams Historisch Museum

Jaarverslag

1994

Het Amsterdams Historisch Museum vormt samen met Museum Willet-Holthuysen de Dienst Historische Musea van de gemeente Amsterdam. Als zodanig vallen deze musea onder de financiële verantwoordelijkheid van de gemeente.

Het Amsterdams Historisch Museum stelt zich ten doel om de historische verzameling van de stad Amsterdam te beheren, te behouden, selectief uit te breiden en voor een zo breed mogelijk publiek te ontsluiten en te presenteren. Tevens wil het museum inzicht geven in het functioneren van de hedendaagse samenleving waartoe kennis van het verleden noodzakelijk is.

Dit algemene jaaroverzicht is een verslag van activiteiten. Het financiële en het sociale jaarverslag worden apart uitgegeven en zijn bij het secretariaat van het museum opvraagbaar.

Inhoud

3	<i>Woord vooraf</i> door Pauline W. Kruseman, directeur
6	<i>Activiteiten</i>
6	Een bijzondere gebeurtenis
8	Overzicht tijdelijke tentoonstellingen
13	Gasttentoonstellingen
13	Aanwinsten
14	Bruikleenverkeer
16	Publikaties
18	Evenementen
<p><i>Restauratie in beeld</i> De restauratoren van de afdeling Ambachtelijke Kunst zijn het hele jaar druk bezig geweest met het toonbaar maken van de beeldencollectie voor de tentoonstelling IN BEELD GEBRACHT. Een schets van hun werkzaamheden.</p>	
21	<i>Internationale contacten</i>
22	<i>Museum Willet-Holthuysen</i>
23	<i>Archeologie</i>
24	<i>Afdelingen apart</i>
24	Bibliotheek
24	Collectieregistratie
24	Depotbeheer
25	Educatieve Afdeling
26	Fotoafdeling
26	Public Relations
27	Wetenschappelijke medewerkers
28	<i>Bijlagen</i>
28	Bezoekcijfers
29	Bestuur van de Stichting Amsterdams Historisch Museum
29	Leden van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum
30	<i>Tentoonstellingsoverzicht 1995</i>
31	<i>Annual Report Summary</i>

Woord vooraf

door Pauline W. Kruseman, directeur

Een buiten- en binnenmuseum

Het eeuwenoude gebouwencomplex van het Amsterdams Historisch Museum heeft een unieke plaats in de binnenstad van Amsterdam. Jaarlijks genieten circa 500.000 bezoekers van de enige museumstraat ter wereld: de Schuttersgalerij, waar een deel van de collectie schuttersstukken hangt, of van de rust op één van de drie binnenplaatsen of juist van de muziek daar. Het Amsterdams Historisch Museum vervult op die manier tevens de functie van 'buitenmuseum'. In 1995 worden binnen- en buitenmuseum aan elkaar gekoppeld, omdat de tentoonstelling TOEN HIER... HONGERWINTER EN BEVRIJDING IN AMSTERDAM gedeeltelijk in het museum en gedeeltelijk op de grote 'Meisjesbinnenplaats' wordt gerealiseerd.

Wie Amsterdam niet kent, vermoedt nauwelijks dat achter het smalle pootje aan de Kalverstraat de geschiedenis van de stad schuilgaat. Daarom zal in de komende jaren de herkenbaarheid van het 'binnenmuseum' in en om het gebouwencomplex worden verbeterd.

Ontsluiting collectie

Verheugend is dat in 1994 de collectiecatalogus IN BEELD GEBRACHT. BEELDHOUKUNST UIT DE COLLECTIE VAN HET AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM tot stand kwam. Immers, het ontsluiten van de collectie door middel van het verrichten van onderzoek en het beschrijven van de objecten is één van de primaire taken van het museum. Een catalogus van het beeldenbezit stond dan ook op de wensenlijst. De landelijke manifestatie BEEDEN IN NEDERLAND, die in 1994 de aandacht op de sculptuur vestigde, heeft ertoe geleid dat de overzichtscatalogus van ons gehele beeldenbezit juist in dit verslagjaar werd samengesteld.

AANWINST

DE MUZIEKZAAL VAN FELIX MERITIS, CIRCA 1791
J.S. D'Arnaud (data onbekend)
papier, textiel, andere materialen

Het knipselwerk stelt de muziekzaal voor van het genootschap Felix Meritis (Gelukkig door Verdiensten). In 1788 werd het imposante sociëteitsgebouw aan de Keizersgracht 324 in gebruik genomen. De concertzaal was beroemd om zijn akoestiek en vormde lange tijd het middelpunt van het Amsterdamse muziekleven. Modieuze geklede concertgangers treden juist de feestelijk verlichte zaal binnen. Anderen converseren of hebben hun zitplaatsen al in genomen. Op de achtergrond brengen orkestleden hun instrumenten in gereedheid. Het knipselwerk is vervaardigd naar een ets van de muziekzaal door Noach van der Meer (architectuur) en Reinier Vinkeles (figuren), gebaseerd op een tekening uit 1791 door Pieter Barbiers en Jacques Kuijper.

Publiek

Onder andere om meer inzicht te krijgen in de waardering voor onze presentaties en welk publiek wanneer naar het museum komt, zijn publieksonderzoeken uitgevoerd door het bureau Motivaction. In 1993 is een onderzoek verricht naar de bekendheid met en het bezoekgedrag aan het museum. In 1994 werden bezoekers aan de tentoonstelling *BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN VOLKSDRANK IN HOLLAND* ondervraagd. Uit het onderzoek bleek dat een nieuw en gemiddeld jonger publiek voor die gelegenheid naar het museum kwam en dat tevens meer mensen van buiten de regio Amsterdam de tentoonstelling bezochten. Ten gevolge van het prachtige, warme weer trok de tentoonstelling *Bier!* minder bezoekers dan gebruikelijk is voor een tijdelijke expositie in de zomerperiode.

Het museum acht het zijn taak een multicultureel beleid voor het museumbezoek (verder) te ontwikkelen, zodat voor alle culturele groepen in onze samenleving de presentatie in het museum toegankelijk en herkenbaar is. Op uitnodiging van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen nam ondergetekende deel aan een studiereis naar musea in Engeland. Het doel van deze reis was te leren van de ervaring die de musea daar inmiddels hebben opgedaan met multicultureel publiek. De Engelse musea zijn sterk maatschappelijk georiënteerd en vormen zodoende voor de Nederlandse musea een goede inspiratiebron. In 1995 willen wij het beleid op dit gebied nader vorm geven.

In het verslagjaar hebben tevens de voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden voor het rapport *GEEF MIJ MAAR AMSTERDAM*, dat in april 1995 is verschenen. Het is een verslag van een onderzoek dat is gehouden onder Amsterdamse leerlingen uit het voortgezet onderwijs over de invloed van hun culturele achtergrond op hun mening en houding ten opzichte van Amsterdam in het algemeen en het Amsterdams Historisch Museum in het bijzonder.

Samenwerking

Het Amsterdams Historisch Museum kent verschillende samenwerkingsverbanden met musea en culturele instellingen binnen de stad, met musea in binnen- en buitenland en met het (universitaire) onderwijs. Het programma *AMSTERDAMMERS EN HUN STAD VAN 1000 TOT 1900*, dertien lezingen en excursies, werd in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam opgezet. De door het museum samengestelde tentoonstelling *NEDERLAND TEGEN APARTHEID* werd overgedragen aan het Mayibuye Center in Western Capetown in Zuid-Afrika. Het Scheepvaartmuseum Bahari in Djakarta werd door ons museum geadviseerd wat betreft de inrichting van enkele zalen. Daarnaast is kennisoverdracht aan de medewerkers van het Baharimuseum een belangrijk aspect van dit samenwerkingsproject. Ter voorbereiding van onze tentoonstelling over Peter de Grote, die in 1996 eerst in de Hermitage in Sint-Petersburg en vervolgens eind 1996/begin 1997 in het Amsterdams Historisch Museum zal worden getoond, werd een symposium georganiseerd, waar ook Russische collega's aan deelnamen. Ten slotte heeft ons museum bijgedragen aan *LISSABON CULTURELE HOOFDSTAD 1994* in de vorm van het medeorganiseren van een tentoonstelling over het Amsterdamse tegelbedrijf van Willem van der Kloet (1666-1747). Ons museum kon bijdragen aan de herprofilering van de Kalverstraat, een samenwerkingsproject van gemeente en bedrijven, door alle graffiti aan en in de omgeving van het gebouw te verwijderen en de binnenplaatsen een extra schoonmaakbeurt te geven. Tevens werd het museumtuintje aan de Sint-Luciënsteeg in dit kader getransformeerd tot oud-Amsterdams stadstuintje, opgefleurd met een leilinde, buxushaagjes, vier kruidenbedden, een moerbeiboom, stokrozen en een tuinbeeld, een 19de-eeuwse terracotta Flora. Op zondag 24 april werd de Kalverstraat met een bijeenkomst in het museumrestaurant David en Goliath feestelijk heropend.

Afscheid

In april heeft het museum afscheid genomen van mevrouw drs. Carry van Lakerveld, adjunct-directeur en ruim dertig jaar aan het Amsterdams Historisch Museum verbonden. Op een druk bezochte receptie gaven zowel directie en collega's als zeer vele relaties uiting aan hun grote waardering voor de bijdrage van Carry van Lakerveld aan de vorming van het museum. Als bijzondere blijk van erkentelijkheid voor de bewezen diensten werd door de heer E.C. Bakker, wethouder Cultuur, aan Carry van Lakerveld de zilveren museumpenning van de stad Amsterdam uitgereikt.

Met het oog op de toekomst

In 1995 zal het twintig jaar geleden zijn dat het Amsterdams Historisch Museum zijn poorten opende in het voormalige Burgerweeshuiscomplex. Toen waren de wijze van organisatie en presentatie, de aandacht voor de politieke, economische en sociale geschiedenis van Amsterdam en zijn inwoners vooruitstrevend te noemen. Maar de inzichten over de museale presentatie, de functie van een museum en de manier waarop een museumbedrijf wordt georganiseerd, maken vele ontwikkelingen door, die overeenkomen met of een gevolg zijn van ontwikkelingen in de samenleving. Met die ontwikkelingen wordt rekening gehouden bij het bepalen van onze presentaties, voor wie deze zijn bestemd en hoe deze tot stand komen. Daarbij wordt, vanzelfsprekend, altijd een verbetering nagestreefd. Zo is bijvoorbeeld de permanente presentatie over de geschiedenis van Amsterdam in de loop der jaren op onderdelen veranderd. In 1994 was deze opstelling wederom onderwerp van discussie tijdens speciale bijeenkomsten van medewerkers van het museum en 'gast'deskundigen. De bijeenkomsten hebben bijgedragen tot de keuze waar en hoe in de presentatie wijzigingen kunnen worden aangebracht. In 1995 zullen we dan ook een start maken met de voorbereiding voor de presentatie van de Amsterdamse 19de- en 20ste-eeuwse geschiedenis. Dit betreft deels een herinrichting en deels een compleet nieuwe opstelling. Het gehele project moet in 1999 zijn gerealiseerd.

Andere activiteiten, waartoe in 1995 een aanzet wordt gegeven en die pas in latere jaren 'zichtbaar' worden, zijn de ontsluiting van de archeologische collectie en de renovatie van het Museum Willet-Holthuysen, dat in 1996 zijn 100-jarig bestaan als museum beleeft.

In 1995 zal een marketingplan worden uitgewerkt, met als belangrijk doel een breder en een jonger publiek aan te spreken. Uit hetzelfde oogpunt zijn we in 1994 gestart met het regelmatig organiseren van evenementen, wat in het komende jaar zal worden voortgezet. Ook de tentoonstelling TOEN HIER ... HONGERWINTER EN BEVRIJDING IN AMSTERDAM, die op 8 maart 1995 door H.M. koningin Beatrix is geopend, zal ongetwijfeld 'nieuwe' bezoekersgroepen trekken. In de eerste maand na de opening ontvingen wij reeds 50.000 bezoekers.

Amsterdam Kunstenstad, een in 1991 opgericht overlegorgaan waarin kunstinstellingen, bedrijfsleven en overheid participeren, is haar werkzaamheden aan het afronden. Voor het behoud en de versterking van de positie van Amsterdam als internationaal kunstencentrum zijn resultaten geboekt, plannen gemaakt en adviezen gegeven. De partners in het overleg zullen nu zelfstandig, maar waar mogelijk in overleg met elkaar de werkzaamheden voortzetten. Het Amsterdams Historisch Museum zal daar zeker een bijdrage aan leveren.

De vorming van de stadsprovincie Amsterdam wordt door ons nauwlettend en op actieve wijze gevolgd, vooral wat betreft de plaats van ons museum en de mogelijke nieuwe samenwerkingsverbanden in de te vormen stadsprovincie.

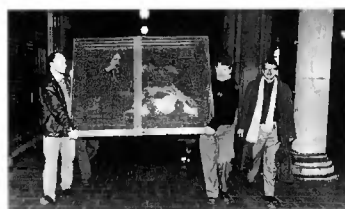
Onze toekomst kent grote uitdagingen, waaruit vele medewerkers, tijdelijke medewerkers en stagiair(e)s inspiratie putten om op vakkundige wijze bij te dragen aan de presentaties en de prestaties van ons museum.

PAULINE W. KRUSEMAN
directeur
Foto Sasha Lambert

Activiteiten

Een bijzondere gebeurtenis

Een zeer speciale gebeurtenis dit jaar was de komst van DE ANATOMISCHE LES VAN DR. DEIJMAN door Rembrandt van Rijn. In goed overleg besloten de directies van het Rijksmuseum en van het Amsterdams Historisch Museum dat het bruikleen van dit schilderij, onderdeel van het grote en langdurige bruikleen van de gemeente Amsterdam aan het Rijksmuseum, zou worden beëindigd.

In maart 1994 kon het doek in het Amsterdams Historisch Museum aan het publiek worden gepresenteerd in de tentoonstelling WELKOM REMBRANDT. DE ANATOMISCHE LES VAN DR. DEIJMAN IN HET AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM. Elk kunstwerk heeft zijn eigen geschiedenis en de geschiedenis van dit schilderij is een wel heel bijzondere. Het werk dat in de collectie van het Amsterdams Historisch Museum kon worden opgenomen is een fragment van één van Rembrandts grootste en beste schilderijen. De opdracht tot het vervaardigen van het groepsportret van dr. Deijman en andere leden van het Amsterdamse Chirurgen-gilde kwam voor Rembrandt op een dramatisch moment in zijn loopbaan. Hij verkeerde in grote financiële nood en de eens zo gezochte schilder moest zijn werk op de vrije markt zien te verkopen. Rembrandt maakte van deze ANATOMISCHE LES een monumentaal schilderij, dat ongeschonden zo'n 2,45 bij 3 meter moet hebben gemeten. Door een schets, die Rembrandt ter plaatsing van het doek vervaardigde, weten we dat er negen personen op waren afgebeeld, plus het lijk waar dr. Jan Deijman hersensectie op verricht. Een brand in het Waaggebouw op de Nieuwmarkt, waar het Chirurgen-gilde zijn domicilie had, reduceerde in 1723 het enorme doek tot de afmetingen die het nu heeft. Na in de 19de-eeuw verkocht te zijn aan een Engelse particuliere verzamelaar, kon dit voor Amsterdam belangrijke werk in 1882 met financiële steun van particulieren worden teruggekocht en in de Amsterdamse kunstcollectie worden opgenomen. Enkele jaren daarna maakte het deel uit van het grote kunstbruikleen van de gemeente Amsterdam aan het pas geopende Rijksmuseum en het zou daar tot 1994 blijven. Een gestoorde man ging in 1931 de 'Deijman' met een bijl te lijf en het doek werd opnieuw, maar nu herstelbaar, beschadigd.

Vóór de verhuizing naar het Amsterdams Historisch Museum, onderging de 'Deijman' in het Rijksmuseum zijn recentste restauratie. Hierdoor heeft het doek een onvermoede helderheid gekregen. Dit fascinerende fragment van een groots schilderij is een belangrijke aanvulling van de fraaie collectie chirurgijnsportretten die het Amsterdams Historisch Museum reeds bezit. Voorlopig is deze Rembrandt te bewonderen in zaal 11 van het museum.

DR. DEIJMAN VERHUIST

Vrijdag 4 maart was de grote dag waarop het schilderij uit het Rijksmuseum kon worden opgehaald. Van boven naar beneden: in het schilderijenatelier van het Rijksmuseum pakken Huub Baya, lijstenrestaurator van het Rijksmuseum, en Arie Zeiss, depotmedewerker van ons museum, met grote zorgvuldigheid het doek in. Zeiss en een medewerker van transportbedrijf Gerlach dragen het doek naar de andere kant van het Rijksmuseum, waar de vrachtwagen staat. Met een handdruk bekrachtigen drs. W. Kloek, hoofd afdeling Schilderijen van het Rijksmuseum, en Michiel Jonker, hoofd Collectie van het Amsterdams Historisch Museum, de overdracht.

Deijman aan de Nieuwezijds. Renée Kistemaker, adjunct-directeur, kijkt gespannen toe. Na een eerste blik op het schilderij in het depot het allerfeestelijkste moment: Rembrandts Deijman wordt de tentoonstellingszaal opgedragen.

DE ANATOMISCHE LES VAN DR. DEIJMAN, 1656
Rembrandt van Rijn (1606-1669)
 olieverf op doek
 113 x 135 cm

Een poging tot reconstructie van het hele schilderij vindt u op pagina 32.

Het fragment van het schilderij, waar oorspronkelijk negen personen op stonden afgebeeld, laat de centrale middenpartij zien. De door de brand onthoofde figuur die de hersensectie verricht is dr. Jan Deijman (1619-1666), praelector in de anatomie en lid van het Amsterdamse Chirurgijngilde. In 1653 was hij de bekende dr. Nicolaes Tulp opgevolgd. Links staat, met het gelichte schedeldak in zijn hand, de assistent van de praelector, Gijsbert Calkoen (1621-1664).

Prominent op het schilderij aanwezig, zij het in ontzield staat, is Joris Fonteijn (1633/34-1656) alias 'Zwarte Jan'. Fonteijn kwam uit Diest in Vlaanderen, waar hij tot kleermaker was opgeleid. Na zijn moeders erfdeel er door te hebben gejaagd, raakte hij op het slechte pad. Bedelend en stelend, waarbij hij een voorkeur had voor textiel en zilver, werd hij gesignaleerd in Dordrecht samen met Elsje Otte, bijgenaamd de Donder-hoer. Een veroordeling en verbanning volgde, evenals in Leiden, in Utrecht, in Monnickendam en in Den Haag. In 1655 kwam hij naar Amsterdam en dat werd hem fataal. Tijdens het stelen van een

stuk laken op de Nieuwendijk werd hij op heterdaad betrapt. Zwarte Jan was een onverbetelijke dief en een benedeider, waardoor het Amsterdamse gerechtshof hem tot de strop veroordeelde. Na de uitvoering van het vonnis werd zijn lichaam voor een periode van drie dagen aan het Chirurgijngilde ter beschikking gesteld ten behoeve van de openbare les in de anatomie door dr. Jan Deijman. Zo was Joris Fonteijn nog van enig nut voor de gemeenschap en zou hij, door het uitzonderlijke perspectief waarin Rembrandt hem afbeeldde, één van de meest besproken liken in de Nederlandse kunstgeschiedenis worden.

Overzicht tijdelijke tentoonstellingen

Johan van der Keuken, fotograaf en filmer

tot en met 9 januari 1994

Nast fotograaf is Johan van der Keuken vooral filmer; tevens schrijft hij essays over zijn werk. Al deze vakgebieden kwamen op de tentoonstelling tot uitdrukking.

Hollandse Meesters uit de Gouden Eeuw

Tekeningen uit het bezit van het Amsterdams Historisch Museum

tot en met 9 januari 1994

Tentoonstelling van 17de-eeuwse tekeningen uit de internationaal belangrijke tekeningencollectie van het museum, met werken van onder anderen Albert Cuyp, Frans van Mieris en Willem van de Velde de Jonge.

Gezicht op Amsterdam

Joan Baptist Bonnacroy (1618-1676?)

verlengd tot en met 9 januari 1994

Het museum toonde uit een particuliere verzameling het bijzondere schilderij GEZICHT OP AMSTERDAM uit 1657 door Joan Baptist Bonnacroy.

Eva Besnyö, vintage prints

tot en met 30 januari 1994

Een overzichtstentoonstelling van zestig eerste drukken van de fotografe Eva Besnyö, met nadruk op haar werk uit de jaren twintig en dertig.

Welkom Rembrandt

De anatomische les van Dr. Deijman in het Amsterdams Historisch Museum

9 maart tot en met 17 april 1994

De tentoonstelling rond de teruggave van de Rembrandt ging in op de geschiedenis van het schilderij en de recent in het Rijksmuseum uitgevoerde restauratie. De restauratie bracht niet alleen helderheid in het schilderij, maar wierp ook een licht op de geschiedenis ervan. Deze nieuwe informatie werd verwerkt in de tentoonstelling en in de brochure (zie Publicaties, pagina 16).

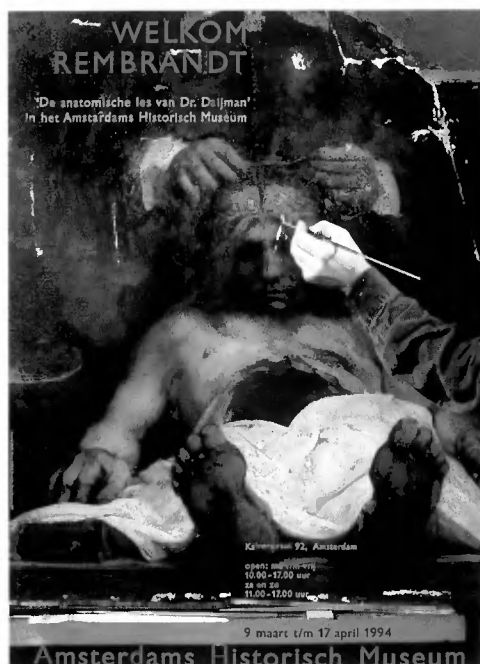
De anatomische les van dr. Deijman was in het Rijksmuseum lange tijd tentoongesteld geweest samen met de schets (110 x 133 mm) van het schilderij. Rembrandt maakte deze snelle tekening in pen en penseel, waarschijnlijk om aan te geven hoe het kolossale schilderij moest worden ingelijst en moest worden geplaatst in de Oude Vleeshal aan de Nes, waar de openbare les van dr. Deijman had plaatsgevonden. De schets kreeg het Amsterdams Historisch Museum van het Rijksprentenkabinet als geschenk bij het schilderij. In de tentoonstelling konden schilderij en schets weer bij elkaar worden getoond.

Tevens was er aandacht voor het Amsterdamse Chirurgijngilde en de praktijk der chirurgijns. In de presentatie vielen ook andere chirurgijnsstukken uit de collectie te bewonderen, zoals DE ANATOMISCHE LES VAN DR. FREDERICK RUYSCHE uit 1670 door Adriaen Backer (1635/36-1684).

VORMGEVING Architectenbureau Jowa; Gracia Lebbink

PUBLIKATIE Zie pagina 16

EVENEMENTEN Zie pagina 18

Nederland tegen Apartheid

amsterdams historisch museum

15 maart 1994 t/m 8 mei 1994
Kalverstraat 52 Amsterdam
ma-vrij 10.00-17.00 uur
za-zon 11.00-17.00 uur

Nederland tegen apartheid

15 maart tot en met 8 mei 1994

In 1991 ging het Amsterdams Historisch Museum een samenwerkingsverband aan met het Mayibuye Centre for History and Culture van de University of Western Cape, Zuid-Afrika. Op verzoek van dit centrum, dat zich bezighoudt met de geschiedenis van apartheid en de strijd daartegen, werd door het museum een tentoonstelling samengesteld. Een korte introductie behandelde de historische relatie tussen Nederland en Zuid-Afrika, waarna de tentoonstelling door middel van foto's, affiches, documenten en brochures een overzicht gaf van de diversiteit van actiegroepen en maatschappelijke organisaties in Nederland die de strijd voor een democratisch Zuid-Afrika hebben gesteund. Eveneens werd ingegaan op thema's als economische en culturele boycot en steun aan politieke gevangenen. Na de presentatie in Amsterdam werd de tentoonstelling door Carry van Lakerveld overgedragen aan het Mayibuye Centre. Deze zal op verschillende lokaties in Zuid-Afrika worden getoond. Al het tentoonstellingsmateriaal is door de bruikleengevers afgestaan voor de collectie van het Mayibuye Centre.

VORMGEVING Jeroen de Vries

PUBLIKATIE Zie pagina 16

FINANCIËLE BIJDRAGEN Algemene Spaarbank Nederland, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, NCO (Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking), Novib en de Commissie Ontwikkelingssamenwerking van de gemeente Amsterdam

Een gespiegelde wereld

Achterglasschilderkunst van Jonas Zeuner (1727-1814)

21 mei tot en met 14 augustus 1994

Het Amsterdams Historisch Museum bezit zes 'achterglasschilderijen' van Jonas Zeuner. Voor de expositie werden zo'n 40 van Zeuners kwetsbare schilderijen uit andere Nederlandse collecties in bruikleen gevraagd. De techniek die Zeuner gebruikte is zeer uniek en in de loop van de 19de eeuw vrijwel verloren gegaan. In bladgoud en -silver, dat op glas was aangebracht, werd een spiegelbeeldige voorstelling gegraveerd. Dit procédé, dat *verre églomisé* wordt genoemd, zorgt voor gloedvolle in het oog springende effecten. Zeuner maakte ook nog gebruik van olie- verf, bijvoorbeeld ter verlevendiging van de luchten. Na het graveren werd de plaat met zwarte inkt bedekt die in de lijnen liep. De omgedraaide glasplaat gaf nu de juiste voorstelling te zien. Jonas Zeuner vervaardigde in deze techniek stadsgezichten, portretten, landschappen en krijgshandelingen.

PUBLIKATIE Zie pagina 16

KUNSTSTUK

Leerlingen van groep IV van de basisschool Onze Wereld poseren in het museumrestaurant trots voor hun kleurrijke werkstuk.

Als jij het voor het zeggen had...***Kinderwerkstukken over Amsterdam***

1 juni tot en met 31 augustus 1994

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 was voor scholieren een prijsvraag uitgeschreven met als thema **ALS JIJ HET VOOR HET ZEGGEN HAD, WAT ZOU JE DAN VERANDEREN IN JE STAD...** De prijswinnende inzendingen werden gepresenteerd tijdens de Stadsconferentie die op 29 januari 1994 plaatsvond in de Beurs van Berlage. Daarna waren werkstukken van de Berkhoff, school voor consumptieve beroepen, en van de basisschool Onze Wereld te zien in de weeshuiskastjes op de Jongensbinnenplaats. Twee grote werkstukken, door leerlingen van Onze Wereld vervaardigd als decoratie voor de Stadsconferentie, werden in het museumrestaurant David en Goliath gehangen.

Bier!***Geschiedenis van een volksdrank in Holland***

10 juni tot en met 4 september 1994

Tot in de 18de eeuw dronken alle mensen, rijk of arm, jong of oud, dagelijks bier. Geen bier, zoals wij dat nu kennen maar een 'dunne' variant, met een zeer laag alcoholpercentage. Door het ontbreken van koffie, thee, gepasteuriseerde melk en gezuiverd water was bier de volksdrank nummer één en vanwege de enorme consumptie economisch van groot belang.

De expositie **BIER!** was thematisch opgezet. Aan de orde kwamen het brouwbedrijf met zijn voor de steden zo belangrijke aanleunende werkgelegenheid: de nering van onder anderen de kuipers, de bierdragers en de handelaren. Extra aandacht was er voor enkele Haarlemse en Amsterdamse brouwers, die tot het stedelijk patriciaat behoorden. De gebruikers van het bier zijn door 17de-eeuwse kunstenaars veelvuldig afgebeeld, voorstellingen die vaak een waarschuwing tegen overmatige consumptie inhielden. In de tentoonstelling hingen bijvoorbeeld **DE VROLIJKE DRINKER** van de Haarlemse schilderes Judith Leyster (1609-1660; zie afbeelding affiche), werk van Jan Steen (1626-1679) en van Adriaan van Ostade (1610-1660). Ook aan de dorstige bezoeker was gedacht: op een speciaal ingericht bierterras kon men na (of voor) de rondgang door de tentoonstelling onder meer verschillende traditioneel gebrouwen bieren proeven.

VORMGEVING Jaap de Groot; Ontwerpforum

PUBLIKATIES Zie pagina 16

EVENEMENTEN Zie pagina 19

FINANCIËLE BIJDRAGEN Heineken Nederland B.V., de Mondriaan Stichting, Holvrieka Holding B.V., Koninklijke Hoitsema Universeeldruk B.V.

AANWINST

**DELEN VAN EEN KEUKEN-
INVENTARIS, 18DE-19DE EEUW**
*diverse tinnegijters en uitvoering
roodkoper, geelkoper, tin*

Het kook- en eetgerei is afkomstig uit de keuken van het in 1681-83 gebouwde Diaconie Oude Vrouwen- en Mannenhuis, het huidige verpleeghuis 'Amstelhof'. De glanzend gesuurde keukeninventaris is vervaardigd van koper en tin, materialen met uitstekende kookeigenschappen. Jarenlang intensief gebruik heeft zijn sporen op het kookgerei achtergelaten; sommige voorwerpen zijn diverse keren 'gelapt'. Voor dergelijke werkzaamheden had de Diaconie een eigen koperslager in dienst. De inventaris is een schenking van de Diaconie der Hervormde Gemeente te Amsterdam.

Gasttentoonstellingen

Kalverstraat 600 jaar

tot en met 9 januari 1994

De presentatie, naar aanleiding van het verschijnen van het jubileumboek **KALVERSTRAAT 600 JAAR**, liet historisch en hedendaags fotowerk zien.

Voor twee cent een kooltje vuur

tot en met 9 januari 1994

Een overzicht van door particulieren aan het 70-jarige Amsterdams Stadsblad gezonden foto's met commentaar.

Amsterdamse bomen

9 september tot en met 16 oktober 1994

De groenvoorzieningen maken een onlosmakelijk deel uit van de gebouwde omgeving van Amsterdam. Parken, plantsoenen, bomen en planten zijn belangrijk voor het aanzien van de stad en het welzijn van de bewoners.

In circa 40 kleurenfoto's liet amateurfotografe Pauline Weber zich voor deze tentoonstelling inspireren door de grote variëteit aan bomen in Amsterdam, waar hele bijzondere exemplaren bij zijn. Een treffend voorbeeld is de boom op de Jongensbinnenplaats van het museum: een *Tilia Vulgaris* of Hollandse linde, geplant ter ere van de inhuldiging van koningin Wilhelmina in 1890.

Aanwinsten

Een belangrijke museumtaak is het beheer, het behoud en de selectieve uitbreiding van de collectie. Dit laatste gebeurt door het doen van aankopen op veilingen, bij kunsthandels of antiquariaten, of van particulieren. Daarbij mag het museum zich ieder jaar verheugen in een fors aantal schenkingen van particulieren of van instellingen. Een opvallende schenking dit jaar was die van de Diaconie der Hervormde Gemeente te Amsterdam: 19de-eeuws, over het algemeen koperen en tinnen, keukengerei (zie de afbeelding op deze pagina) en verschillende stukken 19de-eeuws textiel, waaronder schorten en mutsen. Mede hierdoor is het aantal schenkingen in 1994 bijzonder groot: 105 (geteld per inventarisnummer). Het aantal aankopen bedroeg 33. Een keuze uit de aanwinsten staat verspreid afgebeeld door het hele jaarverslag.

AANWINST

KAARTSPEL, 1694-1698
 Jacob Gole (circa 1665-1724)
 ets in zwart en rood; met de hand
 ingekleurd

Van dit aantrekkelijke kaartspel zijn slechts enkele complete exemplaren bekend, waarvan deze aanwinst het enige exemplaar is dat met de hand is ingekleurd. De maker van het spel, Jacob Gole, was graveur en uitgever van prenten en speelkaarten. Ten tijde van deze productie was hij werkzaam in de Leidsestraat in Amsterdam. De afbeeldingen op de kaarten zijn alle verschillend: de heren en vrouwen stellen Europese vorsten voor, op de andere kaarten zijn toneelfiguren en komische personages afgebeeld. Zo staat op de harten vijf Tanje Roen, beter bekend als Tetjeroen, die omstreeks 1700 één van de kleurrijkste figuren van Amsterdam was. Hij bracht met grappen en grollen en goocheltrucs op de Botermarkt (nu Rembrandtplein) zijn waren aan de man.

Het Amsterdams Historisch Museum heeft een bijzondere verzameling oude en nieuwe kaartspellen van Amsterdamse makers of uitgevers, die regelmatig wordt uitgebreid.

De basis hiervan werd in 1979 gelegd, toen het museum de kans kreeg van twee verzamelaars hun collectie Amsterdamse speelkaarten en kwartetspellen te kopen. Omdat men in de 17de en 18de eeuw even graag een kaartje legde als nu is maar een heel klein deel van de grote productie aan speelkaarten in Amsterdam van de 17de tot en met de 19de eeuw bewaard gebleven. De kaartspellen uit die periode zijn gewoon 'opgebruikt'. Het museum bezit een gedeelte van de slechts tientallen Amsterdamse kaartspellen die over de hele wereld bewaard zijn gebleven. De aankoop van het kaartspel gemaakt door Jacob Gole is een zeer waardevolle aanvulling op de collectie. Minder zeldzaam zijn de kaarten die vanaf 1909 werden gedrukt door de N.V. Nederlandsche Speelkaartenfabriek en Steendrukkerij, in 1912 overgenomen door de Speelkaartenfabriek Nederland. Deze bleef tot 1969 aan de Haarlemmerhouttuinen in bedrijf. Van beide fabrieken zijn in de museumcollectie dan ook vele voorbeelden van hun productie te vinden.

Bruikleenverkeer

Met voorwerpen uit de eigen collectie kon het Amsterdams Historisch Museum bijdragen aan tentoonstellingen in binnen- en buitenland. Veel tentoonstellingen werden georganiseerd in het kader van NEDERLAND BEELDENLAND. Onder andere naar de Antiekbeurs in Breda ging als bruikleen een aantal terracotta modellen door Artus Quellinus (1609-1668) en door John Rådecker (1885-1956) voor de tentoonstelling IN DE VINGERS. Ten behoeve van de tentoonstelling A CIRE PERDUE. BRONZEN BEELDEN VAN NEDERLANDSE BEELDHOEWERS ontving Museum Kempenland in Eindhoven als bruikleen het bronzen beeldje van de operazangeres Cateau Engelen-Sewing door Frans Werner (1879-1955) uit circa 1915. Enkele werken van Hildo Krop (1884-1970) pasten in de expositie BEELDHOEWKUNST IN DE BOUW 1850-1940, die werd gehouden in het Nederlands Architectuur instituut te Rotterdam. TUINSCULPTUUR IN NEDERLAND VAN DE ZESTIENDE EEUW TOT HEDEN was de titel van de tentoonstelling in Kasteel Het Nijenhuis te Heino. Daar werd een schilderij uit onze collectie geleend, HOFSTEDEN VLIETZORG EN ZORGVLIET AAN HET BUITEN SPAARNE BIJ HAARLEM.

Centre Georges Pompidou, le Musée National d'Art te Parijs deed een beroep op de museumcollectie voor de mega-tentoonstelling LA VILLE (1870-1990). Twee in vogelvucht getekende stadsplannen uit circa 1934 werden in bruikleen gevraagd: één van het westelijk deel van Amsterdam gezien vanuit de richting van het Vondelpark naar de havens West en het Noordzeekanaal (h 141,5 x b 226,8) en één van het zuidelijk stadsdeel gezien vanuit de richting Watergraafsmeer naar het dan toekomstige Amsterdamse Bos en Schiphol (h 140 x b 237). Beide stadsplannen maakten deel uit van het Algemeen Uitbreidings Plan van Amsterdam. Na Parijs was de tentoonstelling LA VILLE in Barcelona te zien. Naar Lissabon, het Museo Nacional do Azulejo, werd het enorme tegeltableau HERTEJACHT uit 1707 van Willem van der Kloet in bruikleen gegeven.

Enige langdurige bruikleenaanvragen konden door het museum worden gehonoreerd, waaronder schilderijen uit de Historische Galerij van Jacob de Vos (1803-1878). Deze reeks van 253 olieverfschetsen toont de gehele vaderlandse geschiedenis tot en met 1861, zoals die in de 19de eeuw werd ervaren. De Historische Galerij kwam in 1897 als geschenk in het bezit van de gemeente Amsterdam. De gemeente Vianen deed het verzoek tot langdurig bruikleen van vijf schilderijen uit de reeks, waaronder werk van Barend Jz. Wijnveld (1820-1902) en Paul C.D. Tetar van Elven (1823-1896). De schilderijen zullen in het nieuwe onderkomen van het Viaans Museum hangen. Uitbreiding op een reeds bestaand bruikleen aan het Kunsthistorisch Museum Holthone te Gramsbergen, was het schilderij uit de Historische Galerij Anno 1227. DE GRAAF VAN GELRE EN DE HEER VAN AMSTEL, IN DE VERGADERING VAN HET DOMKAPITTEL VAN UTRECHT GEBRACHT door A.F. Zürcher (1825-1876).

Tijdens het verslagjaar is het langdurig bruikleen aan de Postbank tot stand gekomen van twee liggende leeuwen, oud stadsbezit waarover het Amsterdams Historisch Museum het beheer heeft. De leeuwen hebben oorspronkelijk vanaf circa 1650 gediend als gevelbeelden van het Oudezijds Herenlogement aan de Grimburgwal. In 1874 werd dit pand gesloopt en de leeuwen kwamen na enkele omzwervingen in de tuin van het Stedelijk Museum terecht. Veel Amsterdammers kennen de beelden als wakers bij de ingang van de voormalige Rijkspostspaarbank aan de Van Baerlestraat 27, waar nu het Sweelinck Conservatorium is gevestigd. Daar werden ze in 1977 neergezet. Ter verfraaiing van het nieuwe hoofdkantoor van de Postbank aan de Haarlemmerweg 520 leken deze leeuwen, die immers de Rijkspostspaarbank een tijdlang trouw hadden gediend, een goede keuze. Daarbij komt dat de Postbank ook een leeuw als beeldmerk voert. De leeuwen mochten worden verplaatst en werden nog in 1994 voor een grondige restauratie getransporteerd. In het voorjaar van 1995 zullen zij bij de ingang van het hoofdkantoor van de Postbank, onder een luifel om de beelden te beschermen tegen weersinvloeden, hun nieuwe standplaats innemen.

Ter versterking van de eigen collectie 20ste-eeuwse beeldhouwkunst mocht het museum negen beeldhouwwerken van de Rijksdienst Beeldende Kunst te Den Haag in langdurig bruikleen ontvangen. Het betreft werk van de Amsterdamse beeldhouwers Theo Vos, Piet Esser, Jan Bronner, W.A. Rädecker en Leo Braat. Wel zeer Amsterdams is de bronzen schets van Essers Brederodemonument dat in 1968 op de Nieuwmarkt werd onthuld. Op de tentoonstelling IN BEELD GEBRACHT was een kleine bronzen versie uit 1884 van het standbeeld van Rembrandt te zien, een ontwerp van Louis Royer (1793-1868). Deze bronzen Rembrandt kreeg het museum in 1994 in bruikleen van zijn voormalige directeur B. Haak. Tevens kwam dit jaar de officiële bruikleengave tot stand van de gevelstenen die zijn ingemetseld in de muur van het museumgebouw aan de Sint-Luciënsteeg. De gevelstenen zijn het bezit van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam.

BEELDEN, BEELDEN, BEELDEN...
Depotmedewerkster Berna Copray maakt een transport klaar voor de inrichting van de tentoonstelling IN BEELD GEBRACHT.

Publikaties

De genummerde titels zijn uitgaven door of in samenwerking met de Educatieve Afdeling.

Norbert Middelkoop, *REMBRANDT f 1656. DE ANATOMISCHE LES VAN DR. DEIJMAN*, Amsterdams Historisch Museum 1994

Een mooi uitgevoerde brochure ter gelegenheid van de tentoonstelling *WELKOM REMBRANDT*, waarin kunsthistoricus Norbert Middelkoop de schokkende geschiedenis van één van Rembrandts beste doeken ontvouwt. Tevens doet hij een poging de plaats van herkomst van het schilderij en het schilderij zelf te reconstrueren.

HET AMSTERDAMSE BURGERWEESHUIS KOSTUUM (inclusief patroon en werkbeschrijving), Amsterdams Historisch Museum 1994, no 36

Patroon en werkbeschrijving door Marijke van der Weerd, textielrestauratrice van het museum.

NEDERLAND TEGEN APARTHEID, Sdu Uitgeverij/Amsterdams Historisch Museum 1994. Samenstelling en redactie Carry van Lakerveld.

Verscheen ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling. Verschillende auteurs geven een eerste aanzet tot een globale beschrijving van de Nederlandse betrokkenheid met Zuid-Afrika en met de strijd tegen apartheid.

J. Sprenkels-ten Horn en A. Sprenkels, *JONAS ZEUNER 1727-1814. ZIJN WERELD WEERSPIEGELD IN ZILVER EN GOUD*, Uitgeverij Uniepers Abcoude/Amsterdams Historisch Museum 1994

Oeuvrecatalogus van alle bekende werken van Jonas Zeuner. Onder meer wordt een beeld geschetst van het leven van de kunstenaar. Tevens worden de door hem gebruikte materialen en technieken behandeld en is er aandacht voor de speciale kenmerken van zijn werk. Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door het Anjerfonds te Amsterdam en MegaSet b.v. te Aalsmeer.

R.E. Kistemaker en V.T. van Vilsteren (red.), *BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN VOLKSDRANK*, De Bataafsche Leeuw (Amsterdam) 1994

Een gezamenlijke uitgave van het Amsterdams Historisch Museum en het Drents Museum te Assen naar aanleiding van de tentoonstellingen *BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN VOLKSDRANK IN HOLLAND* in ons museum en *BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN MIDDELEEUWSE VOLKSDRANK* in het Drents Museum. Het boek geeft een overzicht van de economische, politieke en sociale betekenis die het bier in de vroege moderne tijd in ons land heeft gehad. De uitgave kwam mede tot stand dankzij de financiële steun van Centraal Brouwerij Kantoor te Amsterdam.

BIER! THE STORY OF HOLLAND'S FAVOURITE DRINK,
Batavian Lion (Amsterdam) 1994

Vertaling door Shaffer's English te Amsterdam van de Nederlandstalige uitgave.

BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN VOLKSDRANK IN HOLLAND,
Amsterdams Historisch Museum 1994, no 34

Folder met tekst van Hans Ebbing ter begeleiding van de gelijknamige tentoonstelling. Uitgave in het Engels vertaald door Wendie Shaffer: *BIER! THE STORY OF HOLLAND'S FAVOURITE DRINK*, Amsterdams Historisch Museum 1994, no 35

Restauratie in beeld

Metten, raderen en proberen

De restauratoren van het museum waren zeer nauw betrokken bij de voorbereidingen voor de tentoonstelling en de catalogus **IN BEELD GEBRACHT**. Ruim een jaar tevoren waren de werkzaamheden gestart, want van alle beeldhouwwerken moest een 'conditieverslag' door hen worden gemaakt. Voor dit conditieverslag werden de beelden (opnieuw) gemeten en de staat waarin de werken zich bevonden werd vastgelegd. Pas daarna konden de beeldhouwwerken worden schoongemaakt en eventueel gerestaureerd. Het beeldenbezit van Amsterdam waar het museum het beheer over heeft, bevindt zich niet alleen op de zalen en in de depots van het museum zelf. Daarom werden ook elders in onder meer de Stadsschouwburg, de ambtswoning van de burgemeester, Theater Carré en het Rijksmuseum beeldhouwwerken onderzocht.

Het materiaal waarin de beeldhouwwerken zijn uitgevoerd is zeer verschillend, zodat af en toe moest worden geëxperimenteerd om de beste methode voor een grondige schoonmaakbeurt vast te stellen. Om het wiel niet opnieuw uit te vinden, werden vanzelfsprekend specialisten geraadpleegd. Zo onderzocht restaurator Gerard Overeem, werkzaam bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en deskundige op het gebied van natuursteen, de hardstenen beeldhouwwerken vantevoren op materiaal en bewerkingsprocedure.

De marmeren beelden en de beelden van terracotta kregen één voor één een stoombad, waar ze blinkend schoon uit tevoorschijn kwamen. In eerste instantie werd een geleend stoomapparaat van het Stedelijk Museum geprobeerd. Dat functioneerde naar tevredenheid en het museum schafte een eigen stoomapparaat aan.

De gipsen beelden bleken het bewerkelijkst. Het materiaal is uiterst kwetsbaar. De restauratoren lijmde de afgebroken onderdelen en vulden beschadigingen aan met gips. De lichtgekleurde gipsen werken ondergingen een 'vlakgom-operatie'. Om het proces te versnellen werkten de restauratoren in eerste instantie met een radeermachine. Deze bleek echter te grondig schoon te maken. Daarom ging men over op het handmatig gommen met een alledaags potloodgummetje. Dat kostte meer tijd, maar gaf een reëler resultaat.

Restaurator
Marianne Enklaar

Het restauratie-atelier

Een raadselachtig stuk

Sinds heugenis van conservator en restaurator hing aan een rek in het beeldendepot een houten pop, waarvan de herkomst volledig onbekend was. De kop gedetailleerd uitgesneden en beschilderd, de romp grof in elkaar gezet, onderarmen en -benen, handen en voeten ontbraken. Waar en hoe was de pop gebruikt - niet als sierstuk, dat kon je zo wel zien - en stamde hij werkelijk uit de 17de of de 18de eeuw, zoals de inventaarskaart vermeldde? Kortom, reden voor wetenschappelijk onderzoek. Dat leverde het volgende op: vanaf het begin van de 19de eeuw tot circa 1866 had de houten pop als attractie gediend op het landgoed Frankendaal, waar hij als povere kluisenaar in een rustieke omgeving de bezoeker confronteerde met de vergankelijkheid van het leven. Door middel van een mechanisme (iemand trok aan de touwtjes) wees hij met een hand op een overeind staande doods-kist. Daarop was de tekst 'Gedenk te sterven' geschilderd. Toen dit duidelijk was, werd besloten deze kluisenaar van Frankendaal eenzelfde rol te laten spelen in de tentoonstelling IN BEELD GEBRACHT. Een volledige restauratie van de bewegende pop was dus nodig. Restaurator Paul Born zette zich aan het snijden van een hand naar voorbeeld van zijn eigen hand. Die bleek echter voor de 1,45 meter lange pop veel te groot te zijn en ook het houten materiaal was te zwaar. Uiteindelijk werden de onderarmen en -benen, de handen en voeten uit kunststof vervaardigd. Medewerkster van de afdeling Textielrestauratie, Myranda van den Hoogen, maakte een sjofele pij, zoals die in de vroege 19de eeuw door monniken werd gedragen. Het mechanisme voor de wijzende arm werd niet hersteld: een motortje zette de arm in beweging zodra een bezoeker door het elektronische oog werd gesignaleerd. Een doods-kist met de tekst 'Gedenk te sterven' en een passend decor completeerden de scène. En zo kon ook de moderne bezoeker een beetje griezelen bij de vermaning van de kluisenaar van Frankendaal.

Lucas van Doprn past een kunststof-hand aan de kluisenaar.

De strijd gewonnen

In 1993 begon het onderzoek door de restauratoren naar de beeldengroep Goliath, zijn schilddrager en zijn tegenstander David. Deze unieke beelden zijn in de 17de eeuw vervaardigd om als attractie te dienen in het Oude Doolhof, een pleziertuin op de hoek van de Prinsengracht en de Looiersgracht. Terwijl een 'explicateur' verhaalde van de moedige strijd van de kleine David en het leger der Israëlieten tegen de Filistijnen gesteund door de reus Goliath, bewoog Goliath zijn hoofd en rolde hij vervaarlijk met zijn ogen. Dit mechanisme, dat met de hand wordt bediend, is altijd intact gebleven en wordt bij bijzondere gelegenheden gedemonstreerd. Ook David en de schilddrager hadden over zo'n mechanisme beschikt, maar of het mechanisme in hun koppen nog aanwezig was, werd betwijfeld. Na vooronderzoek door de uit Keulen afkomstige gastrestaurator Henning Schultze, brachten röntgenopnames tot ieders enthousiasme aan het licht dat in de koppen van de schilddrager en van David de oorspronkelijke oogbollen en een groot gedeelte van het bewegingsmechaniek aanwezig waren. De technische recherche van de politie werd erbij geroepen om met behulp van een endoscoop de conditie van het materiaal te kunnen bepalen. De kwaliteit bleek goed. Tegelijkertijd bleek uit het (kunst)historisch onderzoek van gastconservator Marianne Eisma, dat 17de-eeuwse bewegende beelden bijzonder schaars zijn en dat de werking van de mechanieken zelden uit de doeken wordt gedaan. Tevens kon zij door haar onderzoek de beeldengroep in zijn historische context plaatsen. Vanwege de resultaten van het technische en het wetenschappelijke onderzoek werd besloten tot volledig herstel van de beelden.

Restaurator Henning Schultze
'opereert' David

Van links naar rechts
Marianné Enklaar,
Myranda van den Hoogen
en Paul Born

Variatie in restauratie

Een opvallend aspect aan de beeldenverzameling van het Amsterdamse Historisch Museum is de enorme variëteit aan materialen. In het bijzonder voor de restauratoren volgt hieronder een overzicht van de materiaalsoorten van 682 beeldhouwwerken die zij onder, of in ieder geval, in handen hebben gehad.

42	eikehout	162	ivoor
1	eikehout/naaldhout	1	ivoor/schildpad
1	eikehout/vruchtboomhout	1	ivoor/koper/ijzer
1	eikehout/gips	1	rinoceroshoorn/zilver
1	eikehout/zink	46	marmer
9	palmhout	77	zandsteen
1	grenehout	4	kalksteen
3	grenehout/lindehout	112	brons
4	lindehout	1	messing
1	lindehout/eikehout	1	parelmoer/koper
1	lindehout/ijzer/ivoor	3	koper
1	populierehout	3	koper/ijzer
2	nothout	1	koperlegering
9	naaldhout	1	tin
4	iepehout	2	zilver/parelmoer
1	kersehout	1	parelmoer
1	ebbehout/mahoniehout	2	lood
16	pijpaarde	1	lood/tin
1	schildpad	3	balein
89	terracotta	4	ongebakken klei
2	terracotta/lindehout	51	gips
1	terracotta/was	1	gips/terracotta
3	was	2	zink
1	was/leisteel	1	cement/ijzer/baksteen
1	was/olieverf/hout	1	glas/papier/was/hout
1	barnsteen	1	grès cérame

Restaurator Paul Born

AANWINST
FERDINAND DOMELA
NIEUWENHUIS, 1924
Frits Sieger (1893-1990)
teakhout, zwart gebeitst naaldhout

Aan Siegers werk ligt een socialis-
tische kunstopvatting ten grond-
slag. Tijdens zijn opleiding aan de
Amsterdamse Rijksacademie van
Beeldende Kunsten werd hij lid van
de Communistische Partij Holland
en de Socialistische Kunstenaars
Kring. De markante kop van
Domela Nieuwenhuis (1846-1919)
is in deze periode tot stand geko-
men en kan gezien worden als eer-
betoon aan deze charismatische lei-
der van de Nederlandse arbeiders-
beweging. Voor het museum is de
sterk in Amsterdam wortelende
socialistische beweging een interes-
sant onderwerp. Siegers werk was
tot voor kort niet in de collectie ver-
tegenwoordigd. Met twee recente
aankopen is deze leemte nu opge-
vuld.

IN BEELD GEBRACHT. BEELDHOUWKUNST UIT DE COLLECTIE VAN HET
AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM, Waanders Uitgevers/Amsterdams
Historisch Museum 1994/1995

IN BEELD GEBRACHT, neerslag van de wetenschappelijke bewerking van het beeldenbezit,
bestaat uit twee delen. Na een inleidend artikel over het belang van de beeldhouwkunst in
Amsterdam door de eeuwen heen, wordt in tien essays door verschillende auteurs ingegaan op
een aantal opvallende onderdelen van de collectie beeldhouwkunst van het museum. Het tweede
deel is de eigenlijke catalogus van de verzameling. Beknopt wordt de stand van zaken per object
weergegeven. Vrijwel ieder stuk gaat vergezeld van een afbeelding.

IN BEELD GEBRACHT. BEELDHOUWKUNST UIT DE COLLECTIE VAN HET
AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM, Amsterdams Historisch Museum 1994,
no 37

Folder met tekst van Hinke J. Wiggers naar aanleiding van de tentoonstelling IN BEELD
GEBRACHT. Aandacht voor een aantal bijzondere, uit verschillende periodes stammende
beeldhouwwerken in de museumcollectie.

Wegens grote vraag werd de Engelstalige brochure TWO OF A KIND. A HISTORY OF
GAYS AND LESBIANS IN HOLLAND herdrukt.

Deze was in 1989 door het museum uitgegeven bij de tentoonstelling GOED VERKEERD.
GESCHIEDENIS VAN HOMOSEKUELE MANNEN EN LESBISCHE VROUWEN IN NEDERLAND.

Evenementen

In het kader van HET JAAR VAN DE GOUDEN EEUW in Amsterdam (1993-1994) was in het Amsterdams Historisch Museum tot en met 6 maart een multiscreen programma van 30 minuten over de Gouden Eeuw te zien. Tien projectoren gaven een dynamisch beeld van het 17de-eeuwse Amsterdam, afgewisseld met beelden van de stad zoals bezoekers die nu nog kunnen ervaren.

Op 17 maart hield het museum een speciale ontvangst ter gelegenheid van de tentoonstelling WELKOM REMBRANDT voor de leden van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum en de leden van de Amsterdamse Kring. Rembrandtkenner prof.dr. Ernst van de Wetering hield een zeer boeiende lezing, waarna de tentoonstelling kon worden bezocht.

Het Kunsthistorisch Centrum organiseerde in samenwerking met het Amsterdams Historisch Museum, dat tevens gastvrijheid verleende, in het eerste kwart van het jaar twee series uit de uitgebreide antiekcursus ANTIK, WARENKENNIS EN MARKT, waaraan vele deskundigen op allerlei gebieden hun medewerking verlenen.

De cursus KUNSTGESCHIEDENIS IN AMSTERDAM van het Kunsthistorisch Centrum werd eveneens in het Amsterdams Historisch Museum gehouden. Tijdens de bijeenkomsten werden de museumzalen bezocht omdat de voorwerpen in de vaste opstelling een mooie illustratie bij het verhaal vormden.

Het NATIONAAL MUSEUMWEEKEND op 16 en 17 april was zoals gebruikelijk aanleiding om de vaste opstelling en de tentoonstellingen gratis open te stellen. Er waren rondleidingen over Amsterdam in de 17de eeuw georganiseerd, die onder andere langs Rembrandts Anatomische les van Dr. Deijman voerden. Ook konden de bezoekers in dit weekend een lezing door kunsthistoricus Norbert Middelkoop bijwonen over de geschiedenis van het schilderij.

Op zondag 24 april werd de NOUVEAU-LENTEDAG gehouden, waarbij de deelnemers onder andere een rondleiding kregen door door het sfeervolle grachtenpand van Museum Willet-Holthuysen met 18de- en 19de-eeuwse stijkamers, de 17de-eeuwse kunstverzameling en de schitterende in 18de-eeuwse stijl aangelegde tuin. Een korte stadswandeling naar Maison de Bonneterie voor koffie en gebak naar keuze in het Grand Café, completeerde het geheel.

AMSTERDAM AANGEPAST was een driedaagse manifestatie op 26, 27 en 28 april 1994 in het kader van het aanpassen van de gemeentelijke gebouwen in de binnenstad van Amsterdam voor mensen met een lichamelijke handicap. Tijdens de manifestatie werd tevens het 12-jarig bestaan van de Stichting Gehandicaptten Overleg Amsterdam gevierd.

AANWINST
VERNIETIGEN EN OPBOUWEN,
 1930
Frits Sieger (1893-1990)
gekleurd gips, collage

Het grote reliëf memoreert het tienjarig jubileum van het communistische dagblad De Tribune in 1930. In hetzelfde jaar hing het werk op de Internationale Tentoonstelling Socialistische Kunst Heden, in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Twee jaar later reisde het kunstwerk als onderdeel van de expositie Moderne Kunst uit Holland door de Sovjet-Unie. Karakteristiek zijn Siegers krachtige, in profiel weergegeven arbeiderskoppen. De ene figuur is bezig een zwarte muur af te breken; de andere bouwt een rode op. Op de achtergrond zijn drukpersen te zien, beplakt met contemporaine edities van De Tribune.

Het Amsterdams Historisch Museum liet een tweede toilet voor rolstoelgebruikers bouwen, nu bij het restaurant, en een speciale lift werd geplaatst om het niveauverschil in de entree te kunnen overbruggen. Voor bezoekers in een rolstoel werd een handleiding gemaakt waarin staat welke delen van het museum via een aangegeven route bereikbaar zijn. Voor kinderen tussen de 9 en 12 jaar in een rolstoel is een puzzeltocht door het museum samengesteld. Beide routes zijn gratis verkrijgbaar aan de kassa bij de hoofdingang.

Onder het motto 'Vrijwilligers maken wat van hun stad' werd op zaterdag 28 mei de **AMSTERDAMSE VRIJWILLIGERSDAG** gehouden op de meisjesbinnenplaats en op de filmzolder van het museum. Er was een informatiemarkt, een tentoonstelling en er waren workshops. De Vrijwilligersdag duurde van 10.00 uur 's morgens tot 15.00 uur 's middags.

De **MUZIEKUITVOERINGEN** 's zomers op de grote binnenplaats van het museum zijn een goede en gezellige traditie. Ook in 1994 waren er weer vele optredens waaronder van The North Dakota State University Concert Choir, de Koninklijke Amsterdamse Post Harmonie en Jeugdorkest Excelsior.

Het Stadspasburo bestond vijf jaar en bood daarom samen met het Amsterdams Promenade Orkest vijf wervelende concerten aan. Dit feestelijk promenade concert **VAN BERLIOZ TOT BERNSTEIN** met het Amsterdams Promenade Orkest o.l.v. Ernst van Tiel werd op 21 juni uitgevoerd op de meisjesbinnenplaats van het museum.

Speciaal ten behoeve van Stadspashouders waren bij de tentoonstelling **BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN VOLKSDRANK IN HOLLAND** op de donderdagen in augustus en op de eerste donderdag in september rondleidingen georganiseerd.

24 Amsterdamse musea presenteerden dit jaar tijdens de Uitmarkt op 27 en 28 augustus, de opening van het Amsterdamse culturele seizoen, een gezamenlijk podiumprogramma. In het Atrium op het Binnengasthuisterrein, kon twee middagen lang van verrassende voorstellingen en scherpe discussies, onder anderen met vertegenwoordigers uit de politiek, en interviews worden genoten. De functie van mysterieuze voorwerpen uit de musea werd door het publiek geraden in **DE WAT, VAN WIE EN WAAROM QUIZ**, die onder leiding van Ralph Levie en met medewerking van veel enthousiaste museummedewerkers om het halfuur werd gepresenteerd. Het museum-podium bleek een succesvol begin van het nieuwe seizoen. Het Amsterdams Historisch Museum had een initiërende rol bij het tot standkomen van dit weekendprogramma.

Op 30 september verzorgde het museum in de Schuttersgalerij een lunch voor leden van de Eerste en de Tweede Kamer, die op uitnodiging van Burgemeester en Wethouders een werkbezoek aan de hoofdstad brachten.

KAMERLEDEN

Zwijgend keken de voorvaderen toe hoe de leden van de Eerste en de Tweede Kamer in de Schuttersgalerij onder het eten van een smakelijke lunch hun opgedane indrukken bespraken.

Voor de negentiende keer vierde het Amsterdams Historisch Museum zijn verjaardag - de opening van het museum in oktober 1975 in het voormalige Burgerweeshuis - met een gratis week. Van 31 oktober tot en met 6 november hoefde er geen kaartje te worden gekocht om rond te kunnen dwalen in de vaste opstelling en in de tentoonstelling **IN BEELD GEBRACHT**.

In samenwerking met het Genootschap Amstelodamum organiseerde het museum een lezingencyclus rond het thema **KASTEEL VAN AMSTEL**, waarbij door deskundigen werd ingegaan op verschillende aspecten van het vraagstuk. Dr. C.L. Verkerk, docent middeleeuwse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, besprak de politieke situatie in het gebied tijdens zijn lezing **OPKOMST EN ONDERGANG VAN DE HEREN VAN AMSTEL, 1105-1304. KASTELEN EN HUN BETEKENIS IN HET WESTEN VAN NEDERLAND IN DE 13DE EEUW** was het onderwerp van de lezing van prof.dr. H.L. Janssen, hoogleraar in de kastelenkunde. Prof.dr. P.A. Henderikx besteedde aandacht aan de fysische gesteldheid van de omgeving waar 'het kasteel' werd gebouwd in zijn lezing **AFWATERING EN DIJKEN IN HET HOLLANDS-UTRECHTSE VEENGEBIED IN DE 13DE EEUW** en als laatste deed stadsarcheoloog drs. J. Baart verslag van de opgravingen en ontvouwde hij de plannen voor het behoud van de archeologische 'site'. De belangstelling voor deze vier lezingen was zo groot, dat een aantal mensen de lezingen in een andere ruimte dan de filmzolder vanaf enige monitoren moest volgen.

Naar aanleiding van de tentoonstelling **IN BEELD GEBRACHT** werd een aantal evenementen georganiseerd. Publiek kon deelnemen aan rondleidingen in en om het museum en aan stadswandelingen met als aandachtspunt beeldhouwwerken. Kinderen en hun familie konden een **REUZE**voorstelling bijwonen: Carel Alphenaar en Jacques Klöters brachten de reus Goliath, zijn schildknaap en zijn tegenstander David tot leven in het museumrestaurant. In een dialoog, en gebruik makend van geluids- en lichteffecten, lieten zij de kinderen en hun familie zich verbazen over de strijd van de kleine David tegen de reus Goliath, waarna deze als slotstuk de ogen en de hoofden bewogen. De **REUZE**voorstelling was gebaseerd op voorstellingen zoals die waarschijnlijk in de 17de eeuw door een explicateur in het Oude Doolhof werden gegeven (zie ook het middenkatern **RESTAURATIE IN BEELD**).

In december 1994 ging een serie lezingen en excursies van start georganiseerd door het Amsterdams Historisch Museum en de vakgroep Nieuwe en Theoretische Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam. Het gevarieerde aanbod aan lezingen onder de titel **AMSTERDAMMERS EN HUN STAD VAN 1000 TOT 1900** zorgde er voor dat niet alleen een grote hoeveelheid studenten zich inschreven, maar ook vele geïnteresseerde Amsterdammers. In de Doopsgezinde Kerk aan het Singel mocht drs. J.M. Baart de spits afbijten met zijn lezing **DE NEDERZETTINGSGESCHIEDENIS VAN AMSTERDAM**. Bij deze lezing hoorde een bezoek aan de tentoonstelling **HET 'KASTEEL VAN AMSTEL'** in het Amsterdams Historisch Museum. Prof.dr. H.J. Zantkuijl hield op 20 december een lezing over **DE ONTWIKKELING VAN HET WOONHUIS IN RELATIE TOT DE ARCHITECTUUR EN HET STADSBEELD**. Die ontwikkeling kon na de lezing al varend worden gevolgd tijdens een speciale rondvaart. De overige elf lezingen uit de cyclus, waaronder vier door wetenschappelijke medewerkers van het museum, worden in 1995 gegeven en zullen dan ter sprake komen.

Internationale contacten

Tsaar Peter de Grote

Ter voorbereiding van een tentoonstelling en publikaties over de wetenschappelijke en culturele betrekkingen tussen Rusland en Nederland ten tijde van tsaar Peter de Grote (1672-1725) organiseerde het Amsterdams Historisch Museum met steun van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) in april van dit jaar een symposium waarbij Nederlandse en dertien Russische collega's in de gelegenheid werden gesteld elkaar te ontmoeten en van gedachten te wisselen. Vanaf 1992 wordt in Rusland en in Nederland onderzoek gedaan naar dit onderwerp in het kader van een samenwerkingsproject tussen het Amsterdams Historisch Museum, de Hermitage en verschillende instellingen van de Academie van Wetenschappen in Sint-Petersburg.

Peter de Grote bezocht Nederland twee keer, in 1697 en in 1717. De tsaar was zeer geïnteresseerd in de vaak rijke en boeiende verzamelingen van particulieren hier te lande, die roem oogstten in heel Europa. Hij kocht in Holland volledige verzamelingen voor zijn eigen kunst- en rariteitenkamer, zoals in 1717 Frederick Ruysch' befaamde collectie naturalia en preparaten. Deze verzamelingen zouden de kern gaan vormen van het eerste museum in Rusland. Het rariteitenkabinet dat de tsaar op deze manier aanlegde werd gebruikt voor onderwijs- en onderzoeksdoeleinden. Tijdens het driedaags symposium werd gesproken over: antiquiteiten, natuurwetenschappelijke instrumenten, naturalia, boeken en prenten, schilderijen en tuin- en landschapsarchitectuur. Ter afsluiting van het symposium is een protocol opgesteld waarin de afspraken omtrent de tentoonstelling en publikaties zijn vastgelegd.

Nederlandse tegels in Lissabon

In het kader van LISSABON CULTURELE HOOFDSTAD 1994 kon het Amsterdams Historisch Museum een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van de tentoonstelling WILLEM VAN DER KLOET TILE PICTURES IN PORTUGAL in het Museo Nacional do Azulejo te Lissabon. Het idee voor deze expositie was in 1993 door het Amsterdams Historisch Museum geopperd. Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw werden, voornamelijk in Amsterdam, tegeltableaus vervaardigd die bestemd waren voor Portugese markt. De beroemde Amsterdamse tegelbakker Willem van der Kloet (1666-1747) kreeg veel bestellingen uit Portugal, waarvan het 585 tegels tellende tableau HERTEJACHT (1707) uit het bezit van het Amsterdams Historisch Museum één van de voorbeelden is. Samen met een tegeltableau uit het Rijksmuseum vormde het een hoogtepunt in de tentoonstelling. Ons museum leverde tevens, naast het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, de Mondriaan Stichting en het Ministerie van Buitenlandse Zaken, een financiële bijdrage. In Lissabon werd veel steun verleend door de afdeling Culturele Zaken van de Nederlandse Ambassade.

AANWINST
VISSCHER, 1782
Hendrik Rodenberg (1747-1825)
zilver

Het zilverwerk van het Diaconie Oude Vrouwen- en Mannenhuis omvatte naast tafelcouverts ook dienbestek, suikerstrooiers en dergelijke. Ter gelegenheid van het eeuwfeest van het huis in 1783 werd het diaconale bezit aan zilveren voorwerpen met een aantal fraaie stukken uitgebreid. Zo schonk Maria Philippina d'Orville-Schrijver in 1782 twee identieke vis-opschepspanen aan het huis. Eén van deze scheppen is door het museum op een veiling verworven, evenals een zilveren dienblad met het gegraveerde opschrift: *Ter gedagtenis van het Jubilé der DIA OVH & M.H. plegtig Geviert Binnen Amsterdam den 22 en 24 Febrarij 1783.*

Museum Willet-Holthuysen

Aan de Herengracht 605 staat het enige als patriciërs woning ingerichte grachtenpand in Amsterdam dat dagelijks voor het publiek toegankelijk is. Het Amsterdams Historisch Museum heeft het beheer over dit statige huis en zijn kunstcollectie.

Hoewel het pand is gebouwd in de 17de eeuw, heeft de façade een vroeg 18de-eeuws uiterlijk met een brede stoep, pilasters en hoge, doorkruiste ramen. Het huis ademt nog de sfeer van serene rust en fluisterende ontvangsten.

Museum Willet-Holthuysen is in verschillende stijlen uit de 18de en de 19de eeuw ingericht en geeft informatie over de wooncultuur van deftige Amsterdammers. Zo is er op de bel-etage de zogenaamde 'blauwe kamer', een 18de-eeuwse volledig gemeubileerde stijkkamer, met schilderingen boven de schoorsteen en op het plafond van Jacob de Wit (1695-1754), bekend om zijn zogeheten 'Witjes', schilderstukken in verschillende tinten wit of grijs. In 1970 werd de eetkamer op de bel-etage in zijn oorspronkelijke, laat 19de-eeuwse staat ingericht met het oorspronkelijke meubilair van de laatste bewoners: het echtpaar Abraham Willet en Louisa Willet-Holthuysen. Abraham Willet (1825-1888) was een verwoed verzamelaar van kunstnijverheid en beeldende kunst. Tevens bezat hij een omvangrijke bibliotheek op het gebied van de beeldende kunst. Een deel van zijn beeldencollectie, meest 19de-eeuwse kopieën van beroemde werken, was te zien in de tentoonstelling *IN BEELD GEBRACHT*. Het huis, de inboedel en de verzamelingen werden in 1895 door Louisa Willet (1824-1895) gelegateerd aan de gemeente Amsterdam, op voorwaarde dat het als Museum Willet-Holthuysen voor het publiek toegankelijk zou zijn.

In 1996 zal Museum Willet-Holthuysen zijn honderd-jarig bestaan vieren. Dit jubileum is aanleiding om de binnenkant van het gebouw museaal-bouwkundig in optimale staat te brengen, want voor groot onderhoud aan het interieur zijn de laatste decennia geen fondsen beschikbaar geweest. Ook de technische voorzieningen in het museum voldoen niet aan de eisen van deze tijd. Een renovatieplan werd dan ook dit verslagjaar opgesteld. De komende tijd zullen eveneens de kunstvoorwerpen door de museumrestauratoren worden bekeken en zondig behandeld. Begin 1995 werd een bedrag uit het gemeentefonds 'achterstallig onderhoud kunst-accommodaties' toegewezen, zodat over enige tijd de bezoekers weer kunnen genieten van de mooie, deftige uitstraling van dit voor Amsterdam unieke museum.

HET TRAPPENHUIS VAN MUSEUM WILLET-HOLTHUYSEN

Het trappenhuis van het museum is aan het einde van de jaren zestig gerestaureerd in een 18de-eeuwse staat. De levensgrote marmeren beelden, die het trappenhuis sieren stammen uit circa 1740. Zij stellen Venus (links), Paris (midden) en Juno (rechts) voor, figuren uit de Griekse mythologie. De eerste conservator van het museum, Frans Coenen (1866-1936), schreef over deze beelden:

Maar wie in het midden der gang zich over het krullig hekwerk van de trapleuning boog en in de hoge traphal omlaag keek, die voelde het zwijgen duidelijk uit de diepte opademen, tussen de hoge marmerranden, naar de roerloze beelden in hun nissen, die schenen te luisteren, elk als verward in zijn gebaar. (...) Deze drie schenen het heiligdom van het trappenhuis te bewaken in eeuwige roerloosheid.

Archeologie

Voorwerpen die afkomstig zijn uit opgravingen verricht door de Afdeling Archeologie van de Dienst Stedelijk Beheer te Amsterdam vallen onder de verantwoordelijkheid van de directeur van het Amsterdams Historisch Museum.

Op 11 januari 1994 startte de Afdeling Archeologie opgravingswerkzaamheden aan de Dirk van Hasseltsteeg en de Nieuwezijds Kolk in de verwachting dat hier de 13de-eeuwse nederzettingsgrens lag. Omdat geen resten van 13de-eeuwse huizen werden gevonden groeven de archeologen nog wat dieper dan gepland. De verrassing was groot toen op vijf meter onder straatniveau en op drie meter onder NAP rode en gele kloostermoppen werden gevonden van zo'n 32 x 15 x 8 cm. Na twee weken was een muur van zeven meter lang en twee meter breed blootgelegd. De mogelijkheid dat het om de westelijke muur van een versterkt huis of van een kasteel ging werd steeds groter. Mede gezien de voorwerpen die in de omgeving werden opgegraven zou het bouwwerk uit het eerste kwart van de 13de eeuw kunnen stammen. De vondst werd door de Afdeling aan de media bekend gemaakt, met de mededeling dat dit heel goed de resten van het kasteel van de heren Van Amstel zouden kunnen zijn. Reden voor naar schatting 10.000 Amsterdammers om op de open dag naar 'hun' kasteel te komen kijken. Of het werkelijk het kasteel van de heren Van Amstel is, daar zijn de deskundigen nog over in discussie. De muur werd verder afgegraven en na 15 meter stuitte men op een heuse hoektoren, die op een deel van een 13de-eeuws schip rust. Volgens de archeologen moet een kasteel uit deze periode vierkant van bouw zijn met muren van zo'n 22 meter. Proefboringen bevestigen dat de westelijke muur naar het zuiden ten minste nog vier meter doorloopt. Op 25 april moest het archeologisch onderzoek worden gestaakt, omdat de bouw op het terrein niet langer kon worden uitgesteld. Het werk van de archeologen aan de Nieuwezijds Kolk ligt nu twee jaar stil, maar zij komen er terug! Want de projectontwikkelaar en de gemeente Amsterdam hebben besloten dat dit voor Amsterdam belangrijke archeologische monument behouden kan blijven en dat het in de toekomst toegankelijk kan worden gemaakt voor het publiek.

MUUR

Overzicht van de gedeeltelijk opgegraven westelijke muur.
Opgraving Nieuwezijds Kolk 1994
Foto W. Krook, Stedelijk Beheer
Amsterdam/Afdeling Archeologie

PELGRIMSAMPUL, CIRCA 1200

tin, h 5,3 x b 4,2 cm
inv.nr NZK-81-1
Opgraving Nieuwezijds Kolk 1994
Foto W. Krook, Stedelijk Beheer
Amsterdam/Afdeling Archeologie

Afdelingen apart

Bibliotheek

Al geruime tijd bestond er voor de bibliotheek de onwerkbaar situatie, dat de boeken die niet in de leeszaal stonden, door het gehele gebouw verspreid waren ondergebracht. Teneinde hieraan een eind te maken is in 1993 besloten de ruimte die direct naast de bibliotheek is gelegen, te bestemmen voor de depotopslag van de bibliotheek en de afdeling Collectieregistratie. Eind 1994 is de verhuizing van de boeken van start gegaan.

In het nieuwe depot is ook voorzien in een verbeterde opslag van de oude, kostbare boeken. Tevens is de gelegenheid aangegrepen om een grondige onderhoudsbeurt van deze boeken te laten plaatsvinden. Alle banden zijn stofvrij gemaakt en de lederen banden zijn met een lederdressing behandeld. Tevens is een inventarisatie gemaakt van te ondernemen restauratiewerkzaamheden aan deze boeken.

Ook voor de bibliotheek bracht het project *IN BEELD GEBRACHT* veel extra werkzaamheden met zich mee. Het hoofd van de bibliotheek heeft het invoeren van de objectgegevens van de beelden in het nieuwe geautomatiseerde registratiesysteem geheel begeleid. Het project betekende ook een eerste kennismaking met een nieuwe bibliotheektaak, namelijk de verwerking van de literatuurgegevens bij elk object in hetzelfde systeem. Op den duur is het de bedoeling om het bibliotheeksysteem en het collectieregistratiesysteem aan elkaar te koppelen.

In het kader van het Jeugdwerkgarantieplan (JWG) is vanaf 15 januari 1994 een bibliothecaresse gedurende één jaar in dienst geweest om werkervaring op te doen. Haar taak was het omwerken van de collectie museumcatalogi naar het sinds 1993 in gebruik zijnde geautomatiseerde bibliotheeksysteem. Zo heeft zij tevens een eerste structuur aangebracht in de tot nu toe ingevoerde trefwoorden, de eerste aanzet tot de thesaurus.

Het Amsterdams Historisch Museum heeft de wetenschappelijke beschrijving van de boeken in de 'Luiken-collectie' (17de- en 18de-eeuwse boeken geïllustreerd door Jan en/of Caspar Luiken) in 1994 wegens het ontbreken van financiële middelen moeten stopzetten. Er zal verder gezocht worden naar fondsen voor dit project.

Collectieregistratie

In de zomermaanden is de werkruimte van de afdeling Collectieregistratie (voorheen Kunstinventaris geheten) door de Technische Dienst van het museum verbouwd en aangepast aan de regels van de ARBO-wetgeving. De verbouwing betekende tevens een verbetering wat betreft de toegankelijkheid van de collectiegegevens. De nog over diverse plaatsen buiten het museum verspreide registratiesystemen en een deel van het archief konden nu in het museum worden samengebracht.

De tentoonstelling *IN BEELD GEBRACHT* diende als proefproject voor de automatisering van registratiegegevens door middel van het computer registratieprogramma TinReg.

Voorts is een begin gemaakt met het automatiseren van de administratie van (langdurige) bruiklenen aan gemeentelijke instellingen. Hiertoe werden negentien instellingen bezocht, zoals de Academie voor Bouwkunst, het Hoofdbureau van Politie en de Stadsdeelraad Noord, om de aanwezigheid van de kunstwerken te controleren en hun conditie te bekijken.

Depotbeheer

Omdat de afdeling Depotbeheer de kantoorruimte deelt met de afdeling Collectieregistratie, moest ook deze door de verbouwing van de ruimte maandenlang elders in het gebouw worden gehuisvest. De herinrichting van het schilderijendepot, de opslag van hoofddeksels en de bescherming van ingelijste pasteltekeningen zijn volgens planning tijdens het verslagjaar voltooid.

De vele en grote tentoonstellingen, waaronder vooral *IN BEELD GEBRACHT*, drukten - vaak letterlijk - een zwaar stempel op de transporttaken van de afdeling. Voor *IN BEELD GEBRACHT* is het transport verzorgd van beelden die zich op tien andere lokaties dan het eigen museum bevonden. Ook intern is vele male transport uitgevoerd ten behoeve van het restaureren en het fotograferen en uiteindelijk natuurlijk, het opstellen in de tentoonstellingszalen en in de Schuttersgalerij. In 1995 zal de Schuttersgalerij overigens een renovatie ondergaan. Veel tijd is al gestoken in het bedenken op welke wijze de enorme schuttersstukken, die daar hangen, het beste verpakt en getransporteerd kunnen worden en wáár we ze zolang moeten opslaan. Geëxperimenteerd is met een 2,69 m hoge en 6 meter brede 'dummy', een lege lijst. Het echte transport zal voor de afdeling een waar kunststukje worden.

Educatieve Afdeling

In het najaar ging het museum van start met een nieuw initiatief: de periodieke uitgave van een agenda met een programma van evenementen. Dit initiatief was het resultaat van een interne nota over een samenhangend evenementenbeleid van het museum. Doel van dit beleid is onder meer het versterken van de spilfunctie van het Amsterdams Historisch Museum, het bijdragen aan de verlevendiging van het museum en het vergroten van de naamsbekendheid.

Het evenementenprogramma zal steeds bestaan uit afwisselende activiteiten voor individuele bezoekers. De agenda verschijnt drie keer per jaar in een oplage van 30.000 exemplaren. Het programma voor november en december bestond onder andere uit vier Amstelodamum-lezingen en uit diverse activiteiten bij de tentoonstelling *IN BEELD GEBRACHT*, waaronder een *REUZE*-voorstelling in het museumrestaurant.

Door het samenwerkingsverband KIVO (Kulturele Instellingen en Voortgezet Onderwijs), waarin het museum sinds de oprichting in 1985 structureel participeert, werd de Beleidsnota 1994-1997 uitgebracht. In deze nota is ingespeeld op veranderingen in het Voortgezet Onderwijs, zoals de invoering van de basisvorming, en op de ontwikkelingen op het terrein van de kunsteducatie in Amsterdam in het kader van het *KUNSTENPLAN* 1993-1996. De nota werd op 23 juni 1994 in het Amsterdams Historisch Museum aangeboden aan de heer E.C. Bakker, wethouder Cultuur. Tijdens de bijeenkomst woonden de deelnemers een rondleiding bij door leerlingen van het Amsterdams Lyceum in het kader van het project *DAM IN DE AMSTEL*.

De Educatieve Afdeling en de Afdeling Bestuurscontacten/Stadhuis organiseerden naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen een prijsvraag onder scholieren. Deze vond plaats onder de titel *ALS JIJ HET VOOR HET ZEGGEN HAD, WAT ZOU JE DAN VERANDEREN IN JE STAD...* De ruim 200 inzendingen - opstellen, maquettes, tekeningen, boekjes, affiches, kikkendozen en foto's - toonden een grote betrokkenheid van jongeren bij hun stad. Voor de verzorging van de prijzen - respectievelijk een avond, dag of weekend vol verrassingen in Amsterdam -, werd samengewerkt met Jongerencentrum Arena. Winnende werkstukken werden in het museum tentoongesteld (zie ook pagina 10).

ONDERWIJS

Na de uitreiking van de nota *Kunstenplan 1993-1996* kregen wethouder Ernst Bakker en de andere aanwezigen een rondleiding in het museum door leerlingen van het Amsterdams Lyceum. Aangekomen bij de maquette van het stadhuis (nu Koninklijk Paleis) op de Dam luisterden de deelnemers geïnteresseerd naar wat één van de leerlingen over het stadhuis vertelt.

Fotoafdeling

In 1994 is de invoer van meer dan 40.000 negatiefnummers in het geautomatiseerde bestand voltooid. De apparatuur van de afdeling kon worden uitgebreid met een videosysteem, camera's en belichtingsapparatuur.

Standaard worden voor alle tentoonstellingen dia's en zwart/wit afdrukken voor mediagebruik geleverd en van de tentoonstellingen overzichtsopnamen gemaakt. Dit kan variëren van 30 duplicaten tot meer dan 100 afdrukken per tentoonstelling. Vaak echter zijn voor een tentoonstelling en/of publicatie veel meer nieuwe opnames en afdrukken nodig, zoals dat dit verslagjaar in bijzondere mate het geval was met de tentoonstelling en de catalogus *IN BEELD GEBRACHT*. In 1993 werd al begonnen met het afdrukken van bestaande negatieven van alle beeldhouwwerken in de collectie. Aan de hand hiervan werd bepaald welke stukken opnieuw moesten worden opgenomen. Dit was een zeer arbeidsintensieve opdracht, want nog afgezien van de hoeveelheid (meer dan 550 objecten zijn opnieuw gefotografeerd), staat het beeldenbezit voor een deel in andere gebouwen, verspreid over de stad en zijn de beelden over het algemeen moeilijk hanteerbaar.

Om een indruk te geven van het vele fotowerk in het algemeen volgen enige cijfers. Zo zijn er in 1994 bijna 3.700 opdrachten gegeven, met als output circa 90 opnamen in kleur, bijna 2.300 opnamen in zwart/wit, 140 opnamen klein beeld, ruim 500 dia's en meer dan 4.700 afdrukken. Het fotowerk betreft niet alleen objecten, maar ook 'live-werk' bij openingen, recepties, belangrijk bezoek, evenementen en andere interessante gebeurtenissen.

Public Relations

In 1994 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een nieuwe huisstijl en de herstyling van het drukwerk. De resultaten van de vormgeving voor het nieuwe papieren 'gezicht' van het museum zullen in 1995 worden gepresenteerd.

Een aantal tentoonstellingen en evenementen die in dit verslagjaar zijn gehouden, trokken zeer verschillende publieksgroepen naar het museum. In haar *WOORD VOORAF* maakt onze directeur melding van het publieksonderzoek dat door Bureau Motivaction is gedaan, onder andere bij de tentoonstelling *BIER! GESCHIEDENIS VAN EEN VOLKSDRANK IN HOLLAND*. Deze tentoonstelling werd bezocht door een jonger publiek dan normaal het geval is. De afdeling Public Relations droeg hieraan bij door in samenwerking met de lokale televisiezender AT5 een kijkersprijsvraag te ontwikkelen. Tevens werden gedurende twee weken dagelijks korte programma's uitgezonden over de tentoonstelling *BIER!*, waarin leuke en wetenswaardige aspecten van het bier, de makers en de gebruikers aan de orde kwamen.

De grote belangstelling rond de opgravingen door de Afdeling Archeologie van de kasteelresten aan de Nieuwezijds Kolk en de tentoonstelling in het museum hierover vertaalden zich in veel aandacht in radio- en t.v.-programma's.

De free publicity in het algemeen heeft geresulteerd in ongeveer 1300 artikelen/vermeldingen in kranten en tijdschriften. In radio- en t.v.-programma's was dit verslagjaar meer aandacht voor het museum dan in 1993.

Bij alle tentoonstellingen die tot stand kwamen met financiële steun van bedrijven en instellingen heeft de afdeling in samenwerking met de sponsor(s) publiekswervende activiteiten uitgevoerd. Bijvoorbeeld bij de tentoonstelling *BIER!* werd samengewerkt met het bezoekerscentrum van de Heineken Brouwerij. Doelgroepen van deze wervingsacties waren de personeelsleden van het bedrijf en/of de klantenkring.

De contacten met de Amsterdamse stadspas zijn gecontinueerd en geïntensiveerd. Zowel bij de presentatie van het schilderij *Gezicht op Amsterdam* van Joan Baptist Bonnecroy, eind 1993 gehouden, als bij de tentoonstelling *BIER!* waren de stadspasactiviteiten volgeboekt.

Wetenschappelijke medewerkers

De conservatoren hebben een belangrijke taak met betrekking tot de inhoudelijke beleidsbepaling van het museum. In die zin spelen zij een grote rol in de discussies die ook in dit verslagjaar hebben plaatsgevonden over de wijzigingen in de presentatie van de permanente opstelling over de geschiedenis van Amsterdam.

De werkzaamheden in 1994 waren voorts natuurlijk gericht op het tot stand brengen van de tentoonstellingen en de bijbehorende publikaties. De inspanningen ten behoeve van de tentoonstellingen *BIER!* en *IN BEELD GEBRACHT* waren daarbij het meest arbeidsintensief. Voor beide exposities werd ruimschoots gebruik gemaakt van de eigen collectie. Voor *In beeld gebracht* was het expliciet de doelstelling om de beeldencollectie van het museum te ontsluiten en door middel van een catalogus voor een breed publiek toegankelijk te maken.

Aangezien de voorbereidingen ten behoeve van tentoonstellingen vaak meer dan een jaar vergen, vonden in 1994 ook werkzaamheden plaats voor 1995 en later. Voornamelijk gold dit voor de tentoonstelling *TOEN HIER...*, over het laatste oorlogsjaar in Amsterdam. Voorbereiding heeft eveneens plaatsgevonden voor de herinrichting van een drietal zalen over de 17de-eeuwse economische geschiedenis van Amsterdam, die in de zomer van 1995 zal worden voltooid.

Naast het voorbereiden van tentoonstellingen en catalogi maakt het acquisitiebeleid deel uit van de werkzaamheden van de conservatoren.

Buiten het museum onderhouden de conservatoren diverse contacten. In het bijzonder kunnen hier worden genoemd de relaties met de beide Amsterdamse universiteiten en met de hogescholen. Ook de banden met collegae in andere musea zijn hecht. Dankzij deze 'netwerken' is het mede mogelijk jaarlijks een gevarieerd tentoonstellingsprogramma te realiseren.

AANWINST
SECRETIRE À ABATTANT,
CIRCA 1770
Nicolas Petit (1732-1791), Parijs
diverse houtsoorten op een eike- en
grenehouten kern, marmer, verguld
bronsbeslag

Frans exportmeubels vonden in de tweede helft van de 18de eeuw gretig aftrek in Amsterdam. Lokale meubelmakers hadden van deze invoer zeer te lijden. In 1771 greep de overheid in en verbood de verkoop van ingevoerde meubelen buiten de vrije jaarmarkten op een boete van 300 gulden. Ter controle werd het brandmerk van het meubelmakers- of Sint Josephsgilde (de letters JG ter weerszijden van het Amsterdamse stadswapen) aangebracht. Dit uit particulier bezit verworven schrijfmeebel is op een soortgelijke wijze gestempeld. Voorts draagt het twee maal de signatuur van de Parijse meubelmaker N. Petit. De secretaire is een vroeg voorbeeld van een in zuivere neoclassicistische stijl uitgevoerd meubel. Dat het zich al in 1771 in Amsterdam in de handel bevond, betekent dat hier de laatste Franse mode op de voet werd gevolgd.

Bijlagen

Bezoekcijfers

Totaal aantal bezoekers

	1991	1992	1993	1994
Amsterdams Historisch Museum	164.518	165.739	180.142	144.488
Schuttersgalerij	540.239	541.920	508.037	494.995
Museum Willet-Holthuysen	28.307	27.638	22.764	24.247

Groepsbezoek

Amsterdams Historisch Museum en Museum Willet-Holthuysen

Aantal aangemelde groepen:

Basisonderwijs	82
Speciaal onderwijs	12
Voortgezet onderwijs	
VBO/MAVO	49
HAVO/VWO	110
Overig	92
MBO	8
HBO	24
Universiteit	26
Onderwijs voor volwassenen	103
Diversen	195
<i>Subtotaal</i>	<u>701</u>
Busgroepen	97
<i>Totaal</i>	<u>798</u>

Waarvan:

aantal groepen o.l.v. een museumdocent	282
--	-----

Totaal aantal groepsbezoekers

Groeps grootte	Aantal groepen x gemiddeld aantal bezoekers	Totaal
1-15	140 x 10	1.400
16-30	379 x 23	8.717
31-50	136 x 40	5.440
>50	60 x 65	3.900
busgroepen	97 x 35	3.395
onbekend	6 x 25	150
<i>Totaal</i>		<u>23.002</u>

Vergelijkende jaarcijfers m.b.t. het aantal aangemelde groepen: (exclusief busgroepen)

1991	607
1992	749
1993	932
1994	721

Het bestuur van de Stichting Amsterdams Historisch Museum

De Stichting Amsterdams Historisch Museum beoogt het bevorderen van de belangen van het Amsterdams Historisch Museum in de meest uitgebreide zin van het woord.

De Stichting voert het beheer over Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum.

Mr. W.F.C. Stevens, voorzitter
Mr. J.H. du Marchie Sarvaas, secretaris/penningmeester
Prof.dr. M.C. Brands
Mr. G.W. baron van der Feltz
Ir. C. den Hartog
G.J.A. van der Lugt
Drs. E. van Thijn

Leden van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum

ABN AMRO Bank N.V.
Adviesbureau voor Bouw en Installaties GEAM
Barbizon Palace Hotel
Bouw en Aanneming-mij. Derksen & Singerling b.v.
Cargill B.V.
Caron & Stevens advocaten, belastingadviseurs en notarissen
Citibank N.A.
Delta Lloyd Verzekeringsgroep NV
Deutsche Bank de Bary N.V.
Dorned B.V.
Gemeentelijke Accountantsdienst
Gemeentelijk Havenbedrijf
Heineken Brouwerijen N.V.
Hillen & Roosen B.V.
Hollandsche Beton Maatschappij bv
Hotel The Grand
N.V. de Indonesische Overzeese Bank (Indover Bank)
ING Bank
Kamer van Koophandel Amsterdam
Kas-Associatie N.V.
KPMG Klynveld
MeesPierson N.V.
NCM Holding N.V.
De Nederlandsche Bank N.V.
Nestlé Nederland B.V.
Onderlinge Levensverzekering Mij. NOG U.A.
Otis B.V.
Poelwijck Adviesgroep Makelaars O.U.
P.H. Saan B.V.
Sargentini B.V.
Scheers Schilders, Amstelveen
Stibbe Simont Monahan Duhot
Van der Hoop Effektenbank N.V.
Vendex International N.V.

Tentoonstellingsoverzicht 1995

Het stadion lokt

Affiches van het Olympisch Stadion

8 januari tot en met 12 maart 1995

•

Toen Hier...

Hongerwinter en bevrijding in Amsterdam

9 maart tot en met 3 september 1995

•

Dromen van Breitner

Schilderijen van Chris van Voorst

22 maart tot en met 29 april 1995

•

De illegale camera 1940-1945

Nederlandse fotografie tijdens de Duitse bezetting

28 april tot en met 11 juni 1995

•

In de ban van Italië

Tekeningen uit een Amsterdamse verzameling

2 juni tot en met 20 augustus 1995

•

Architectuurfotografie van Jan Versnel

23 juni tot en met 27 augustus 1995

•

Vintage prints van Carel Blazer

20 september tot en met 19 oktober 1995

•

Levende meesters

De schilderijenverzameling van C.J. Fodor (1801-1860)

13 oktober 1995 tot en met 7 januari 1996

•

Sint-Nicolaas

Een tentoonstelling over de Goedheiligman

19 november 1995 tot en met 7 januari 1996

TOEN HIER...

H.M. koningin Beatrix, die de opening van de tentoonstelling TOEN HIER... HONGERWINTER EN BEVRIJDING IN AMSTERDAM bijwoont, wordt ontvangen door Pauline Kruseman.

Annual Report Summary

Located as it is in a fascinating historic building - a late medieval cloister complex that became the City Orphanage - the Historical Museum of Amsterdam enjoys a unique setting. Every year about 500,000 visitors explore what is the world's only museum street - the Gallery of the Civic Guard, built above what was once an inner city canal. Entering the museum complex you find the delightful inner courtyards, where often a musical performance can be heard. The Historical Museum holds shows both indoors and outside - as it did in the summer of 1994, as part of the exhibition *BEER! THE STORY OF HOLLAND'S FAVOURITE DRINK*. Thirsty visitors could rest in the shade of the lime tree and quaff a tankard of genuine Amsterdam brewed beer, seated in one of the museum's inner courtyards. Later that year, for the exhibition *BROUGHT INTO FOCUS* - sculpture from the museum's collection - sculptures could be seen both indoors and in the courtyards outside, while in the Civic Guard Gallery (which anyone can walk through free of charge) there was a formidable row of busts of Amsterdam worthies, politicians, and some Dutch crowned heads.

The year 1994 witnessed a very special happening in the museum: the arrival of the painting by Rembrandt (1606-1669) showing Dr Deijman's Anatomical Lesson. The painting has a turbulent history, but at the end of the 19th century it was back in Amsterdam and lent by the city authorities to the Rijksmuseum, as was much of the art collection of the city. Recent negotiations between the boards of the Rijksmuseum and Amsterdam Historical Museum resulted in an agreement to hand over the Rembrandt painting of Dr Deijman, in 1994. Thus in March of last year we were able to hold the exhibition *WELCOME, REMBRANDT*, introducing the painting to its new home and new public. The original painting by Rembrandt was large - it was a group portrait of nine people, examining a dead body. Measuring c. 2.45 x 3 metre, it was one of Rembrandt's largest and certainly one of his finest works. It was damaged by fire in 1723 and as a result cut down to its present size: 1.13 x 1.35 metres. What remained of the painting was the central section. We see Dr Jan Deijman (headless after the fire) carrying out a dissection on the brains of an executed criminal, Joris Fonteijn, alias Black Jack). The dissection is performed during a public lecture and the surgeon is assisted by Gijsbert Calkoen. The body is shown dramatically foreshortened - a masterpiece of perspective. Although now only a fragment of the original, this is a fascinating painting and a worthy addition to the museum's collection of group portraits of surgeons.

Primary tasks of a museum are the conservation and maintenance of the objects in its care, and selective additions to its collection. In the annual report for 1994, illustrations of a selection from the museum's latest acquisitions embellish the pages, indicated by the word *AANWINST* (Acquisition) above the accompanying text. A further major task of the museum is to carry out research into its collection and provide descriptions of objects. Throughout the year 1994 there was a Dutch national manifestation of *SCULPTURES IN HOLLAND* and this inspired the museum to assess and where necessary repair its highly varied collection of sculpture. Starting in 1993, about 600 sculptures were re-examined, measured, described, cleaned and/or restored, photographed and researched. Finally all this information was recorded and stored in a database. A catalogue was produced listing the museum's sculptures, in which all (more than) 600 pieces are described and illustrated. The catalogue also contains an introductory essay discussing the place of sculpture in Amsterdam, through the centuries. There are ten essays by different writers, considering some of the more remarkable pieces in the collection. The crowning point of all this work was reached in the exhibition (mentioned above): *BROUGHT INTO FOCUS*. The pieces selected were admirably exhibited, lit up against a bare dark background. The works were displayed in more or less chronological sequence, revealing even within one period an extraordinary diversity.

It goes without saying that a project of this size and nature is only achieved with enormous enthusiasm and expertise on the part of many, both from within and outside the museum.

Another essential for the realization of an exhibition is cooperation between various museums (sometimes government level contacts are required) both within the Netherlands and abroad. For example, in preparation for the joint Russian-Dutch exhibitions commemorating the presence in Holland of tsar Peter the Great, the Amsterdam Historical Museum organized a three-day symposium which was attended by 13 Russian colleagues. The exhibition will be opened in St Petersburg in 1996 and travel on to Amsterdam's Historical Museum in 1997. And in connection with Lisbon Cultural Capital of Europe 1994, the Amsterdam Historical Museum contributed to the exhibition on Dutch ceramic tiles, WILLEM VAN DER KLOET. TILE PICTURES IN PORTUGAL. The idea for the exhibition originated with the Amsterdam Historical Museum. Willem van der Kloet (1666-1747) was a famous Amsterdam tile maker, who produced a great many works for the Portuguese market. The 6-metre wide tile picture showing a stag hunt (HERTEJACHT), made by Van der Kloet in 1707 was lent by the Amsterdam Historical Museum for the exhibition referred to above, held in Portugal's Museo Nacional do Azulejo. Together with a tile picture from the Rijksmuseum, it formed the centrepiece of the exhibition.

A permanent feature of the cooperation between museums is the to-and-fro borrowing of objects. Among others we were requested for loans from Paris's Centre Georges Pompidou, le Musée National d'Art, for their exhibition LA VILLE (1870-1990). They asked to borrow two maps of the city of Amsterdam, drawn as bird's-eye views in about 1934.

On 8 March 1995 in the presence of HM Queen Beatrix of the Netherlands a special exhibition was opened to commemorate 50 years after the liberation of the Netherlands at the end of World War II. Entitled WHEN HERE..., the exhibition is set up both indoors and in one of the inner courtyards, showing objects and photographs from the time, as well as 'oral history' - recordings of Amsterdammers who recall the months leading up to the rejoicings of May 1945. During the first month of this exhibition we have already had 50,000 visitors.

RECONSTRUCTION

ATTEMPTED RECONSTRUCTION OF THE ANATOMY LESSON OF DR DEIJMAN MADE WITH THE HELP OF DIGITAL TECHNIQUE
by Norbert Middelkoop and Thijs Wolzak

In attempting this reconstruction, other paintings by Rembrandt were used as well as the fragment of the Dr Deijman scene. These included: for the framework and background, The Holy Family; for the third man from the left The Anatomy Lesson of Dr Tulp; for the fourth man from the right The Syndics of the Drapers' Guild; for the head of Dr Deijman, who is carrying out the postmortem, Jeremias de Dekker; for the second man from the right The Apostle Paul; for the first man on the right, Efraïm Bueno and also three Portraits of Men. For the original fragment see p. 7.

Colofon

UITGAVE Amsterdams Historisch Museum - afdeling Public Relations - 1995

COÖRDINATIE / SAMENSTELLING Vincent G. van de Ven

SAMENSTELLING / REDACTIE / BIJDRAGEN Hinke J. Wiggers

BIJDRAGEN Hubert Vreeken

GRAFISCHE VORMGEVING Ontwerpforum, Amsterdam

FOTO'S (tenzij anders vermeld) Dennis Hogers, Piet van Roenburg en Rob Versluijs

VERTALING ANNUAL REPORT SUMMARY Wendie Shaffer

DRUK Koopmans' drukkerij bv, Hoorn

LITHOGRAFIE Bij-Voorbeeld, Amsterdam

PAPIER Dit jaarverslag is gedrukt op Mediaprint zijdemat chloorarm papier (omslag en binnenwerk) en op Omnicolor Eco Nature (middenkatern)

AFBEELDING OMSLAG

Frits Sieger (1893-1990), VERNIETIGEN EN OPBOUWEN, 1930, collage in gekleurd gips

Artus Quellinus (1609-1668), STEDEMAAGD VAN AMSTERDAM, 1650-1664, terracotta

OPENINGSTIJDEN maandag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur, zaterdag/zondag 11.00-17.00 uur

BEREIKBAARHEID tramlijnen 1, 2, 4, 5, 9, 11, 14, 16, 24, 25 halte Spui

BEZOEKERSINGANGEN Kalverstraat 92, Nieuwezijds Voorburgwal 357, Sint-Luciënsteeg 27

POSTADRES Nieuwezijds Voorburgwal 359, 1012 RM Amsterdam

TELEFOONNUMMER 020 5231822

FAXNUMMER 020 6207789

